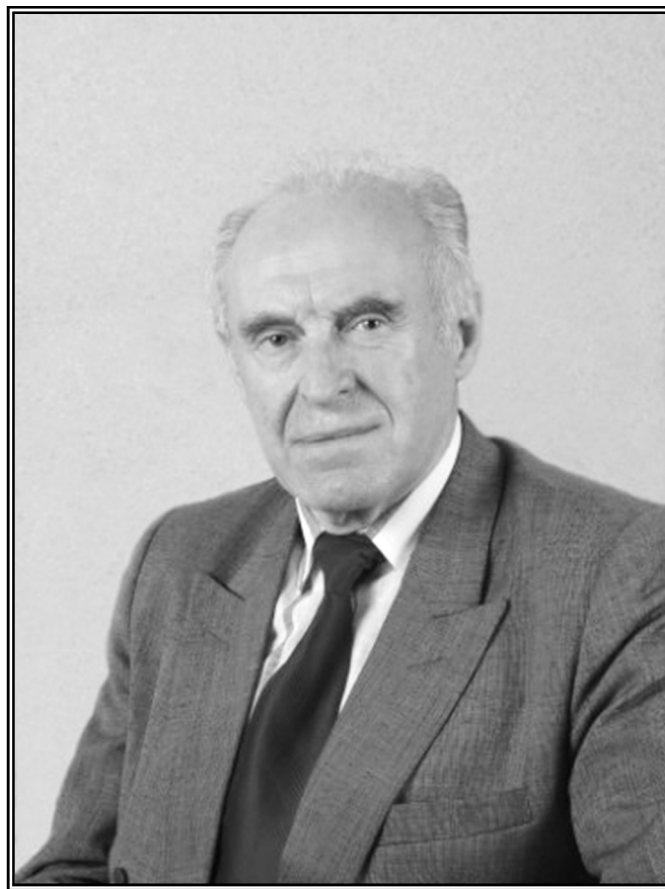

**Пам'яті академіка Національної академії наук України
ВАДИМА ІВАНОВИЧА ЛЯЛЬКА**

24 вересня 2022 року пішов із життя відомий учений у галузі гідрогеології, геотермії та аерокосмічних досліджень Землі, почесний директор Державної установи "Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України" академік НАН України Вадим Іванович Лялько.

ВАДИМ ІВАНОВИЧ ЛЯЛЬКО
(01.09.1931 – 24.09.2022)

Основними віхами наукового та професійного шляху Вадима Івановича Лялька були: завідувач відділу моделювання гідрогеологічних процесів (1969–1970), доктор геолого-мінералогічних наук (1972), завідувач відділу тепломасопереносу у земній корі (1973–1992) Інституту геологічних наук АН УРСР, професор (1986), засновник та директор Наукового центру аерокосмічних досліджень Землі ІГН НАН України (1992–2016), член-кореспондент НАН України (1992), академік НАН України (2010), член-кореспондент Міжнародної академії

астронавтики (2001), член Бюро Відділення наук про Землю НАН України, почесний директор Наукового центру аерокосмічних досліджень Землі ІГН НАН України (з 2016 року).

За наукові досягнення В.І. Лялька визнано лауреатом премії НАН України ім. В.І. Вернадського (1986), лауреатом Державних премій УРСР та України в галузі науки і техніки (1989 і 2004 рр.), йому присвоєно почесне звання "Заслужений діяч науки і техніки України" (1997), нагороджено орденами "За заслуги" III та II ступенів (2008, 2017) і Почесною грамотою Верховної Ради України (2010).

Вадим Іванович Лялько народився 1 вересня 1931 р. у м. Переяславі (нині – м. Переяслав-Хмельницький) Київської області у родині службовця. У 1947-1948 рр. навчався у спецшколі Військово-повітряних сил, середню школу закінчив з медаллю у м. Києві (1950).

Вищу освіту здобув на геологічному факультеті Київського державного університету (1955). Учителями й наставниками Вадима Івановича були відомі вчені-гідрогеологи: професори А.Є. Бабинець та І.Є. Жернов. Після закінчення університету, отримавши диплом із відзнакою за фахом "гідрогеологія", розпочав науковий шлях в Інституті геологічних наук АН УРСР на посадах від інженера до завідувача відділом. Водночас у 1986–1994 рр. працював професором кафедри інженерної геології та фундаментів Київського політехнічного інституту.

Упродовж 1974–1978 рр. вчений був заступником та виконуючим обов'язки академіка-секретаря Відділення наук про Землю АН УРСР.

Вадим Іванович зробив вагомий внесок у дослідження формування ресурсів підземних вод і динаміки вологи в зоні аерації посушливих районів України. На основі експериментальних польових робіт із лізиметричних вимірювань, нейтронного гамма-каротажу свердловин і обробки отриманих матеріалів із застосуванням розрахункових залежностей теорії тепловологообміну і математичного моделювання процесів фільтрації ним уперше доведена наявність сучасного живлення ґрунтових вод через лесові породи зони аерації.

Академіку В.І. Ляльку належать фундаментальні наукові доробки з проблем тепло- і масопереносу в земній корі, складанні комп'ютерних програм стосовно розрахунків експлуатаційних запасів термальних і мінеральних вод, захоронення промислових стоків у надра, палеорекострукції процесів рудоутворення, обґрунтування гідрогеохімічних і гідрогеотермічних пошуків корисних копалин з урахуванням кінетики взаємодії в системі "розчин – порода".

Значне місце в працях Вадима Івановича посідає обґрунтування теоретико-методичних підвалин формування геотермічних, геохімічних, спектральних пошукових сигналів у приповерхневих шарах і на земній поверхні на підставі уявлень теорії енергомасообміну в геосистемах, а також складання комп'ютерних програм розв'язання прямих і обернених гідрогеотермічних задач (зокрема щодо пошуків нафтогазових покладів).

Теоретичні розробки В.І. Лялька й очолюваного ним колективу ще за радянських часів стали дороговказом для цілої армії геологів і гідрогеологів-практиків, це зокрема "Методы расчета тепло- и массопереноса в земной коре" (1974), "Исследование процессов переноса тепла и вещества в земной коре" (1978), "Геотермические методы исследований в

гидрогеології" (1979), "Геотермические поиски полезных ископаемых" (1979), "Моделирование гидрогеологических условий охраны подземных вод" (1980), "Тепломассоперенос в литосфере" (1985).

Справжнім міжнародним визнанням заслуг Вадима Івановича Лялька було видання у 1981 р. у Вашингтоні його наукової праці "Расчет тепло- и массопереноса в земной коре" англійською мовою.

У травні 1992 р. було створено Центр аерокосмічних досліджень Землі ІГН НАН України, який очолив В.І. Лялько. Центр досліджує вплив енергомасообміну в геосистемах на спектральні характеристики земних покривів. Нині цей Науковий центр – провідна організація НАН України та Державного космічного агентства України, яка координує дослідження в країні за напрямом "Дистанційне зондування Землі".

Як науковець, В.І. Лялько вирішив ряд фундаментальних питань, пов'язаних з теоретико-методичним обґрунтуванням і практичним випробуванням у виробничих умовах нових методів в аерокосмічному землезнавстві (радарна інтерферометрія, гіперспектрометрія та ін.). Це сприяло розв'язанню актуальних природоресурсних і природоохоронних задач (аерокосмічних пошуків нафтогазових покладів, контролю і прогнозування врожайності сільськогосподарських культур, пожежонебезпечності лісів, підтоплення територій, паводків, екологічного стану територій та акваторій, оцінки опускань земної поверхні в районах закриття вугільних шахт та ін.).

В особі Вадима Івановича органічно поєднувалися кращі якості вченого та організатора науки, який ефективно впроваджував свої розробки у виробництво. Ці розробки неодноразово висвітлювалися на вітчизняних і міжнародних форумах, описані в монографіях і збірниках, серед яких вперше створені в Україні Атласи тематично дешифрованих космознімків "Україна з Космосу" (1997; 1999) і "Космос – Україні" (2001), монографії "Багатоспектральні методи дистанційного зондування Землі в задачах природокористування" (2006), "Изменения земных систем в Восточной Европе" (2010) та ін. Наукові здобутки Державної установи "Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України" неодноразово заслуховували на засіданнях Президії НАН України, де їм заслужено давали високу оцінку. Успішне виконання цих проєктів дозволило вигравати гранти Міжнародного та національних наукових фондів і космічних агентств України, Німеччини, Франції та Європейського космічного агентства.

Праці Вадима Івановича у період 2002–2021 рр. були присвячені дослідженням змін в екосистемах та кругообігу в них вуглецю, вони виконувались із широким використанням матеріалів багатоспектральних космічних, безпілотних та наземних полігонних зйомок. Це дало можливість виявити кількісні характеристики абсорбції CO₂ різними рослинними екосистемами і рекомендувати розвиток болотних систем як успішний фактор вилучення CO₂ з атмосфери в умовах наявних процесів регіонального і глобального потепління.

В.І. Лялько був науковим керівником проєкту дослідження природних ресурсів аерокосмічними засобами в межах Національної космічної програми України, виступав координатором Відділення наук про Землю НАН України у вітчизняному проєкті – частині

міжнародної програми "Глобальна система систем обстеження Землі" (*GEOSS*), Європейській програмі "Глобальний моніторинг для навколишнього середовища та безпеки" (*GMES*).

Вадим Іванович опублікував понад 630 праць, з них 30 монографій. Багато уваги приділяв вченій підготовці та вихованню наукових кадрів. Серед його учнів понад 20 докторів та кандидатів наук.

Чимало зусиль Вадим Іванович віддавав науково-організаційній та видавничій діяльності – він був головним редактором і ідеологом "Українського журналу дистанційного зондування Землі".

Світла пам'ять про Вадима Івановича Лялька – визначного вченого і талановитого педагога, чуйну і душевну людину, відданого патріота України, авторитетного та мудрого керівника – назавжди залишиться в серцях усіх, хто його знав, удостоївся честі з ним працювати...

Редакційна колегія
"Океанографічного журналу"